

Voitto Koskenmäki ja Tapani Tasanen

Kylmä kyyti traktorilla

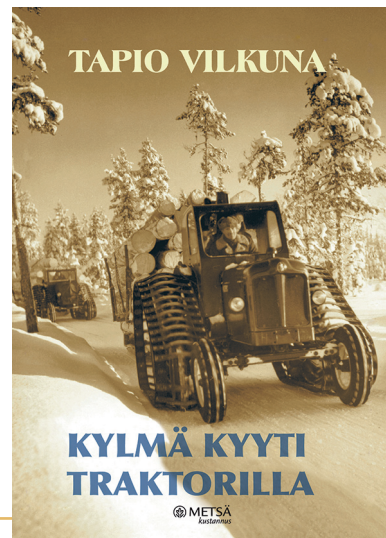
Tapio Vilkun ”*Kylmä kyyti traktorilla*” ei ole uutuusteos, sen ensimmäinen painos julkaistiin jo vuonna 2001. Kirjasta on sittemmin tullut suoranainen klassikko, siitä otettiin vastikään kolmas painos. Tällainen tapaus metsähistoriallisen kirjallisuuden alalla on syytä panna merkille ja myös kirjarvostelu on paikallaan.

Kirja on hyvä ja tarpeellinen kuvaus maatalous- ja metsätraktorin 10–20 vuotta kestäneestä roolista puunkorjuutoissa ja kertoo käytännönläheisesti miten hevosen korvaaminen koneilla alkoi ja eteni. Keskeistä kuvauksessa on nimenomaan talviolosuhteisiin sopeutuminen, reen kytkeminen hevosen sijasta traktoriin ja tämän yhdistelmän tekninen kehittäminen sekä lähikuljetusmatkan pidentäminen.

Lastien koon kasvattaminen toi tehokkuutta, teknisiä pulmia, niihin kekseliäitä ratkaisuja ja voimakkaasti kasvaneita ansioita. Samalla otettiin myös rajuja riskejä, jotka nykymittapuulla ajatellen olivat usein kohtuuttomia sekä taloudellisesti että varsinkin työturvallisuuden suhteen.

Traktorikuskit, kuten heitä nimitettiin, olivat työnantajan kannalta *urakoitsijoita* jotka sitoutuivat siirtämään tietyn puutavaramäärän määräaikaan mennessä määräpaikkaan. Kirja ei kerro urakoitsijoiden verotuskäytännöstä tai sosiaalikulunnuksista, mutta kuvatussa käytännössä traktorikuski vertautuu monilta osin hevosen haku- ja ajomiehiin, mitä kuvaavat yhtiöiden tarjoamat majoitus-, ruokailu-, tienkunnostus- sekä muut ylläpitopalvelut. Traktorikuskit joutuivat ”kuittaamaan kottia” juoksevien elinkustannustensa kattamiseen siinä kuin hakkuumiehetkin, mutta lisäksi heillä oli usein huomattava

Vilkuna, T. 2010. **Kylmä kyyti traktorilla**. Metsäkustannus, Helsinki. 123 s. ISBN 978-952-5694-49-9.

vekselivelka traktorinsa hankinnasta. Traktorikuskit tosin saivat melko pitkään pitää tehokkuutensa tuoman rationalisointiedun itsellään ja yhtiöt alkoivat vasta vuosien kuluttua, kuten kirja tuo esiin, kiristää kuljetustaksoja leikataten tätä hyötyä kuskeilta itselleen.

Vilkuna tulee kuvatussaan toimintaa yhden pitäjän, Nivalan, miesten savutuksina samalla antaneeksi liian suppean kuvan tästä metsätaloutemme

ja puunkorjuun kehitysvaiheesta. Lyhytkin yleistyks ja asian valtakunnallinen käsittely olisi voinut olla paikallaan. Samoin teknisten ratkaisujen omistaminen yksinomaan kyläsepille ja yrittäjille itselleen korostuu Vilkkunan tekstissä liikaa.

Kirjan lopussa on erillinen Seppo Ryytäsen kirjoittama yleiskatsaus ”Maataloustraktori puunkorjuu-urakoinnissa”. Se korjaa osittain edellä mainitsemaamme Nivala-keskeisyyttä ja ulottaa asian tarkastelun 1960-luvulle. Ryytäsen painottaa esityksensä traktorien ja niiden lisävarusteiden sekä korjuumenetelmien kehitykseen. Hän esittelee myös Metsätehon, Työtehoseuran ja Metsähallituksen jo 1950-luvun alusta lähtien harjoittamaa tutkimus- ja koetointia puutavaran ajon tehostamiseksi ja työturvallisuuden parantamiseksi.

Kaiken kaikkiaan kirja on helppolukuinen ja sujuvasti etenevä kuvaus maataloustraktoreista ja niiden yritteliäistä kuskeista talviaikaisessa puunkorjuusamme. Vaikka kyseessä lähes poikkeuksetta olivat pyörätraktorit, olivat ne reen eteen valjastettuja vetäjiä, parhaimmillaan puoliteloilta varustettuna. Sulan kelin puunkorjuuseen ne eivät kuitenkaan kyenneet tietä raivaamaan. Tätä tehtävää varten syntyi pitkän työn tuloksena, osaksi myös maataloustraktoriin kehitettyjen sovellusten pohjalta, *runko-ohjauksella* varustettu *kuormaa kantava metsätraktori*. Siinä sovellettiin *hydrauliikkaa* kuormien tekoon ja purkamiseen sekä voimansiirtoon. Maataloustraktorit joutuivat vähitellen antamaan tietä näille uusille maastokelpoisemmille ja tehokkaammille koneille 1970-luvun alusta lähtien.

■ Maanviljelysneuvos, agronomi Voitto Koskenmäki; MMT Tapani Tasanen, tutkijayliopettaja, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Metsähistorian Seuran hallituksen jäsen. Sähköposti tapani.tasanen@seamk.fi